

TRUTH
CENTERED
TRANSFORMATION

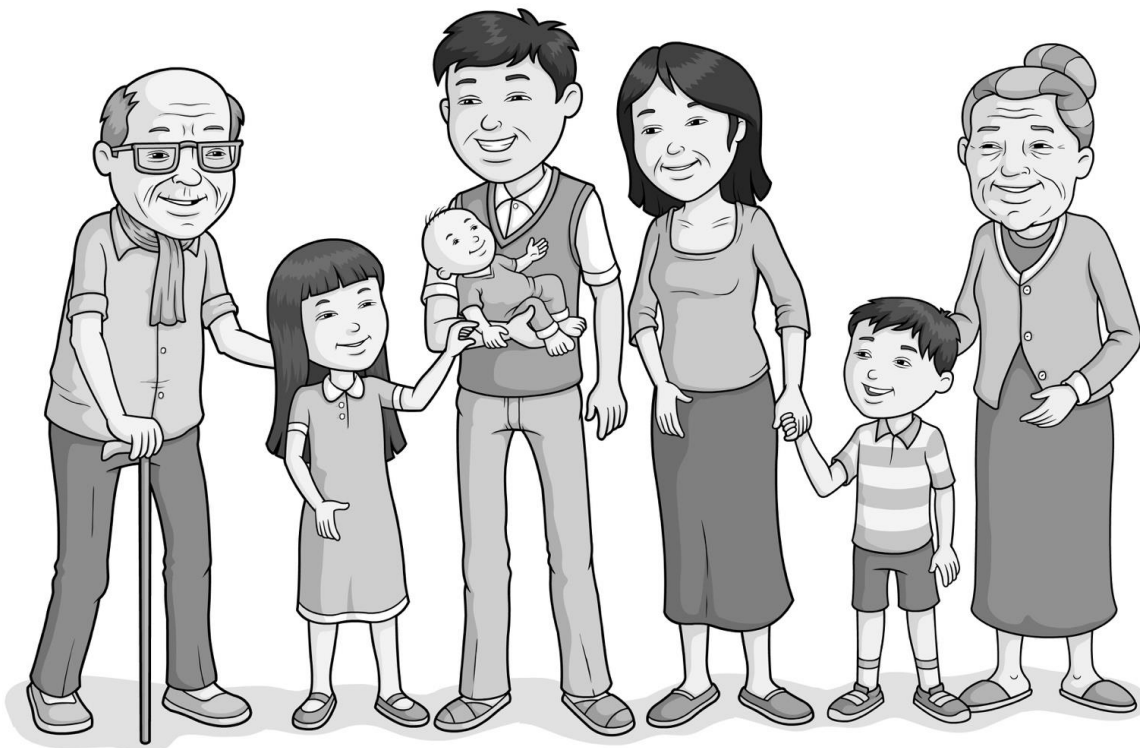
MODULE

AKILOCOKINET

ALOTOOMA NGUNA

AKIRE

ATUTUBET

**EKIITANU KA EKAL
EKITAABO A
EKASIOMAN**

Akitatamet 1: Ngiticisio a ngikilyok ka ngaberu

Ngiticisio angikilyok

Tosyoma 1 Ngikorinito 13:4-8, Ngipilipi 2:1-8 ka Yoana 13:2-17 ido tobongokis ngakingiseta nu:

- 1 Alipite itamunitotor ngingaeta lu amina ngina ka Akuj?
 - 1 Ngikorinito: 13:4-8
 - Ngipilipi 2:1-8
 - Yoana 13:2-17
- 2 Nyaanu nguna apedorit Timeus (aloemut yok angolo ke ekingaren) akitiya anguna ka aminakinia aberu keng Lea, alorot angolo itatamia ebaibul?
- 3 Alipite epedoria ekile akitoodikinia akeberu amina alorotin alu? Alogurupo kus kimaru ngirotin ngitomon (10) ngulu itiyasi ngulu epedoria ekile akitoodikinia aberu keng amina.
- 4 Nyaanu nguna etakanunete erae pa kitiya ekile eketic lopite ngolo itatamia Ebaibul?
- 5 Ani kerae yaite ekile aberu keng lopite ngolo itatamia Ebaibul, anu itami iyong atemar eyaunete nu lokal?

Ngiticisio angaberu

Tosyoma Akisyakinet 2:18, 20, Ngikisila 33:29 ka Ngikirukisio 121:1-2.

- 1 Nyaanu ngadi nguna amaikina Lea kitiya araunia “akengarakinan” ka ayait Timeus ka akeroru?
- 2 Nyaalu ngidirotin nguluraunet “akengarakinan” ka akitoodiunia ainakina ka akeroru lokilyok? Anatuketa kikatakisi atamun ngakitoodikiniata 10:
- 3 Anu etakanunete lokal erae kitiyae aberu ngiboro ngulu ikote lu?
- 4 Nyaanu nguna etakanunete lokal erae pa kitiya aberu etic keng lopite ngolo itamunitor Ebaibul?

Akitatamet 1: Amina ka akigiret ngina ka akeroru

Ecamunito ngitunga ngulu alalak ebe nyepatana jwi jwi ekiitanu. Egogong ngakiro nu ngacepakio. Emaikina ngirukitos yok torae ngikonei ngulu ikidunyito iwon akilo ka ngakegangak yok alotooma akwap. Nait nyikote neni anginapaki. Ngapakio nguna alalak ikiwanawana iwon make kori ikijii. Anguna ainyo etakanunuyeta ngipegeta atipei ka alipite epedorere iwon alemar nu?

Ikiinit iwon Akuj ngabongokinet alotooma Ebaibul. Apei alotooma ngakingireta nguna apolok nguna ke Ekiitanu erae Ngiepeso 5. Eyenete ejok ngikriato ngulu alalak ngakigireta nu nait alotooma iitana iwon oanyutu nabo engaet ngolo esidion.

Kikote neni dang, itemokino iyes dang angipepei tomina aberu lon ikwa ngina eminar inges akekuwan ka itemokino aberu tokerite lokile keng. Ngiepeso 5:33

Ikiinakinitae iwon ngakiciket ngaarei, apei ngina ke ekile ka apei ngina ka aberu. Ekile TOMINA aberu kon. Aberu TOKERITE lokile kon. Anguna ainyo itamia iyong ebe egelegelya? Anerae ikiyeni Akuj iwon. Eyeni Inges kire jik nguna iitanitae iwon. Eyeni Inges atemar iitanito ngikilyok tokeritetei ka ngaberu tominatei. Ecamito ngikilyok dang tominatei ka ngaberu tokeritetei nait, ecamito ngikilyok akeroru ka ngaberu amina.

Anguna angaberu, epedorete nu aruwor eemut ngolo etubulon. Etamakinito ngaberu nguna alalak ebe ecamito ngikilyok ikes, atemar tominakinere ca. Nguna akire, elosikinit akitatamet ngina alalan nguna ka amina. Etakani ebi kimuriakin akitatamet ngina angaberu akerit ngikilyok kec. Etamete ngaberu ebe ecamito ngikilyok aminakino akilo akeroru, nait nyiyookino nu.

Ani kikingolik iwon ikiyanyuni ngakitoodikiniata nguna alalak nguna ka akiitanit angikilyok tokeritetei ka akiitanit angaberu tominatei. Alokeya, aneni erakar ngikilyok bon ilopiyarito, erae akeroru ka akitopoloorit iitana. Iitanito ngikilyok akidok ngadoketa nguna ka apolou ka ariamunia akeroru. Nyecamakinitae ngipitesio ngulu ka amamukau akeroru. Nyerae angerit ekapolon kon atyonis. Nyiburakinit ngikapok torae ngulu eminae, iitanito ikes tokeritetei.

Alowae angoloe, ani kingolek iyong ngakaritasia angaberu anguna esiomio, iyaanyuni ebe nguna alalak alokiding kec iitanito tominatei, akibuses akuwan kon itominakinere. Itiyaete ngaberu ngiboro ngulu alalak ikotere eminakinere akilo. Akurianu ngina ka aberu ngina apolon erae ebe nyeminakinite ngitunga inges. Meere ngikilyok nooi, ikotere ngikilyok erae akurianu ngina apolon ebe nyekerio ikes.

Ani kikicamit iwon ngikiitasinei yok tojokut, angun iitana iwon aanyun ebe ikiwuapit iwon akicikakinet na ngina apolon. Nyikilyok tominas ngaberu kus, ngaberu tokerito ngikilyok kus.

Ngatiokisio nguna ka akimor erwor

Anguna ka akitiya nu iitana iwon oyenete ecerot ngolo apolon – **akimor erwor**. Egelaana epite ngolo emoriata ngikilyok ka ngaberu erwor alotooma nguna iitanito ikes anguna ka akeroru ka amina. Nguna eliminunuyete ngaberu jwijwi nyerae nguna epupete ngikilyok ka nguna ikatakinito alimokin nyerae nguna epupete ngaberu.

Iyeni iyong a? Epite ngolo irworotor ngaberu ebe etamakinito ikes ebe nyeminae einakinete nu ngikilyok atamakin ebe nyikikeritae ka erot ngolo ebongokinioto ngikilyok atemar nyekeritae ikes einakini ngaberu nooi amamukau amina. Ebasi ngitunga ngice erae lu ikwa ekorobe ngolo ka akimoconokin – ikicamit iwon itominatei ka itokeritetei, nait inyipuni emore yok ngakiro angitunga anguluyaarei eyakae ngolo ke ekiitanu ka amamukau amina ka akeroru. Akiconga ka akou erae arubakinit itiyae ngunapei aronok.

Nyitiyasi ikongin! Emaikina iwon elocokinos ariamunia nguna egelaaka nguna eyakaunotor ngikilyok nakeroru ka ngaberu namina.

Anguna ka akingarakinia iwon oyenuniata nu ejok, oanyutu ngiemuto ngulu etupakinito lu:

Arae esabit ngolo agogongon anakitiya lomanikor, amwana akolong nooi ka pa ipedori aweikin amwanis alomanikor neni amamukar akiengunet. Alelyani Van anerae alosi inges lore aanyun aberu keng anapaki angina euruwana. Amam inges alore ngirwa 10. Arae apaki ngina aoyan amamukaun alore ka alokal keng. Ani emekini inges amotoka keng egyeno inges atemar elakara tokona aberu keng dang eanyuni inges lopite ngolo pei acamitor inges dang.

Ayai Thuy lore, aupit inges kedau akitere ngidwe emam adio kingarekinet, ekadakinit etakani ebe pa apotu ikes toyakaunotor ngipitesio ngulu ajokak. Edarit inges abunore alokile keng lore. Aris inges kenyar lokile keng akolongit ngin ekingaen akitatamun inges ayaun ngakile ngadi nguna aikoku. Amam pa apedorit inges alosit kinga anerae agogong akiya ngidwe ngulu cicik lowae edio. Egyeno inges ebe ebonguni inges atipei, ageikinit ikoku akicanit inges igworo anerae amam idiobore ngini inakina.

Tonyarae Van “Abu ayong lore”.

Tema Thuy, “Nyaanu ngakile aikoku?”

Tobongok Van “Ooo” “Ekemuriakis, ayakatar ayong nguna alalak nakwarina atamun.”

“Ka anukiro itiyaa iyong ngun!” Abu Thuy toanyu atemar kikiarit inges eporoto keng, “Nyo tokona imuji ikoku?”

“Imamukatar iyong icebore a? Nyepedori ikoku akimuj ibore ngini imujo iwon a?”

“Emam, icamit iyong ikoku todiaakini a? Eringa inges edit. Atami ayong atemar ngapakio ngace ebe ikinyomit iyong akilo ngikonei kon akilo ekal. Nyikimuriakini iyong alosit amata ka ikes.”

“Ejok, alosi ayong ayaun” Todelu Van elomari tocakak epuke. Abu alakara ngina apotu ikes nguluyaarei toyakaunotor anatameta anguna ka aanyun make tongopia atipei kilunyokin angoit ka akadakinit.

**Ngina egeuniata ngaberu
akiyalolong kori
akadakinit, itoodiunete
nu ebe nyakaminae.
Ngina eyakaunotor
ngikilyok ka angoit kori
nyirworosi erae nugu ebe
ebasi ikes nyikikeritae.**

Acepaki angina egelaania eyakae anu aloreria yok, ikwaan nguna ka apeganakin angina paki. iitana iwon aanyun nguna edeparito nguna elimunitoe ka eyenuni nguna etakanete. Nguna iitana iwon atamun erae apolou ngina ka amina angaberu ka akeroru ngina angikilyok. Ngina egeuniata ngaberu akiyalolong kori akadakinit itoodiunete nu kire ebe nyakaminae. Ngina eyakaunotor ngikilyok ka angoit kori nyirworosi erae nugu ebe ebasi ikes nyikikeritae.

Engelokisi nabo ke ecerot nguna ka amina ka akeroru.

Emuriakis Van ngakile a ikoku. Erae nu ngakiro nguna epataka ka nyerae ngakiro nguna emaikina topegakinere. Epedori Van alosit lodukan agyelun ngakile. Iguriakin ngakies angikilyok nginapaki anguna eruworotor ngakiro nguna ekudwoko nguna apolok. Nguna amaikina Van toyenu ebe ngina emuriakiniata inges ngakile apotu nu kiwukis Thuy ebe nyakaminae. Abu inges kingit anguna a ipeibore bon ka amam inges alore ngirwa ngulu alalak. Anguna ainyo pa apedoritor inges atamun ibore ipei ngin? Abu inges kimuriak tari aberu keng a? Amam apolou aneni keng a? Angun, abu inges tobongok ke esolo. "Anguna ainyo itiyaa iyong ngun?" Nyeyenuna Van kire atemar abala inges nyakaminae. Etee ca inges angoit keng ka toyenu ebe nyakaminae. Kitongoa nu dang inges. Arae na adiakaret kire ngina eyookino, emam pa eredakini inges akimuriakin ngakile. Anerae abu inges nyitoodiki inges amina keng, inges abunio tobongokinio ka arienyee. "Nyikimitakinit iyong isua. Imitakinit iyong akilo ngikonei kon. Aruwor tokona inges ngina ekadakinit nooi, alosiki eyakae angipitesio a Van. Ecamit inges akitoodikin lokile keng epite ngolo ekadakintor inges ka eyakar ebe nyakaminae.

Kikote neni dang, abu Van tobongok ka agoit ka toloma kinga. Abu inges toyakaun nooi ebala ebe nyakakerit inges ayong anakisol. Nyenupit inges ebe epedori inges alimun nguna ikote ngun. Anguna ainyo ekesitakinia inges ayong ebala ebe nyamitakinit ayong anguna kec, torae bo etiyae ayong ngisabito daadang anguna ka akidarit ekal? Abu inges torotok atipei eringa nyelimuno idiobore ngini ekau nyecamakini inges kori tari inyasuni akilo toruwor ngini ka arienyee. Nyepedorito ngaberu jwi jwi ayenun nguna erotokinioto ngikilyok kori ewouniata akirworo. Nyepedorito ngaberu akinup ebe ekudwoko nguna emitakinito ngikilyok nguna nyecamito tari akiboikin anguna ka akiyanunia nguna ayaunete egurigur. Eminasi ngaberu erwori anginapaki eyakaunotor ikes ationis ka ngakonei kec ngunaberu, irworikinate iburaete ka edaunos ngun daadang atipei. Nait anguna angikilyok erotokinate kinga. Angun, etamakinete ngaberu atemar nyeminasi ngikilyok ikes, inges tari nyepedoritotor akiboikin akikatakin akirworiun nguna eya lokal. Iyatakinete nu eyakae kec ngolo ka amamukau amina. Nguna emaikina ngaberu toyenete nu ebe erotokinate ngikilyok anginapaki kinga anerae eyakaun ikes nakitakadakinete ka nangoit ngina nyeyenunitor ikes nguna ebongokinioto kori nyikinyomitotor ikes make epite ngolo ebongokinioto iyookino. Elomarete ikes kinga anerae ecamito akiwarun epite ngolo kiuriaret iyes ka ikiminasi ikes iyes!

Abu Van kidong eumokinit anguna abunio Thuy kitarau ngakiro nguna angakile nguna apolok. Nguna emaikina Van ka ngikilyok nguluce toyenete ebe emam pa arae ngakiro angakile apotu yaut ationis, acamit Thuy kisiyookinoe amina keng. Acamit inges Van ka akiyapara tolim ebe kisioni ka kingit akisionikino. Angina aponere kisiburakinere ka tomamukaun akeroru abu inges tobongok ka angoit. Alotooma ngun, nguna apolok aneni kec daadang arae aanyun ikes make nguna apotu tadiakar, anayeunet kec anguna ka atabong amina ka alakara apotu nu kinyasun ka torubakis eyakasi nangoit make atabong ngin daadang.

Iteete ngikilyok ka ngaberu ngiboro egelegelaaka. Ani kirae iyong aberu, angun iitana iyong acepaki ikisionite Thuy. Edongit inges lore bon ngirwa 10. Eitanit inges akingarakino. Ani kirae iyong ekile iitana iyong ikisionite Van. Aupit inges, arae esabit ngolo aoyan, itiyae namanat anguna ka akingarakinia ekal keng! Abu kimuriaki inges ! Nyeanyuna inges atemar etiyae inges etic ngolo daadang anguna keng ka ekal a?

Epatana ayakaunor nooi akision anguna aitunganan angina ikwaan ka iyong anerae ikiyeni eyakae keng. Eyenete ngaberu eyakae ka etame kec. Eyenete ngikililyok epite ngolo etamiata ngikilyok. **Nait ani kikicamit iwon ayakaunor ekal ngolo ka alakara iitana iwon ayenut ejok epite ngolo etamia irukitos kon.** Iitana ngaberu toyenete ebe ebi alimonokino ngakiro ke esolo erae amamukau akeroru

alotooma ngikilyok. litana ngililyok dang ayenut ebe ngina ingurungurakinotor ngaberu isoete kori igworosi erae atemar nyakamunae.

Ikwa ikiyanyunia epataka eruwor ekorobe lo ngolo ka akimojonokin. Ngina paki etamakinia aberu ebe nyakaminae, kiyatakin esolo ka akingurungura. Nginapei iyatakinor esolo ka akingurungura kiyatakin atametai a ekile ebe nyakakeritae ka yaa inges alorot angolo nyeminare.

Nguna iwua alokiitanu angolo ka alakara erae akilocokin ekorobe ngolo angikoten. litana iwon akiwuapit akeroru angina ka Akuj. Kapatana kori kemam. Totamunito engaet ngolo Angiepeso 5:33. Ngikilyok tominasi ngaberu kus, ngaberu tokerito ngikilyok kus. Erae nu nguna abu Akuj kicikak.

- Ngaberu – kikatakinito nginapaki ingurunguratar ka isoloto ngikilyok, etamakinete ngikilyok ebe nyikerito iyes ikes. Ani kililinga kori kegekis erwor ka angoit erae ngun anerae etamete ikes atemar nyikikeritae. Kingitakin iyong bon “Erae nguna alosi ayong alimun kori nguna alosi ayong akitiyakin nguna eyaunete akeroru kori emam?”
- Ngikilyok – kikatakinito atamunit ebe ngina ingurunguratar ngaberu kus itiyaete ikes anerae etamakineto atemar nyakaminae. Ngina ijongoo iyong erwor kori kirwor ka angoit iinakini iyong ikes atamakin nooi atemar nyakaminae. Eringa iyong nyirworikina kori nyitiya ediotic, kingitakin iyong bon ebe “Erae nguna alosi ayong akirwor kori akitiya nguna etakanunete nguna ka amina kori meere nguna ka amina.”

Akitatamet 2: Ayenun agelegelaanut yok

1. Anguna angolokoi tomacar lolain ka “X” neni eyai acamit kon
2. Anguna angolokoi tomacar lolain “O” neni ecamit irukitos kori ngikonei kon.

Amamukau acamun		
Kiyanutu atipei	_____	Kidarito Ekisil
Ngisilinga		
Akisitiya	_____	Akingadakin
Ngitunga		
Arukit ka nguluce	_____	Ayakaun bon
Ayeun nguna kitiya		
Ayeun nguna icamit	_____	Ayeun kaapei
Akiwuapit apaki		
Adolun eringa esaa	_____	Adolun kedol esaa kori kelunyar esaa
Akiengun		
Alomar kinga ere	_____	Akidong lore
Ajotoor		
Alosit akiper kelunyar	_____	Akenyun taparac sek
Ngabolyasio		
Iburito ka emina	_____	Nyiburito ka nyemina
Ngilowi		
Enapit ejok	_____	Nyenapit ejok
Asegis		
Esegak nooi	_____	Engoriana
T.V.		
Toyetak kitetei	_____	Kimasa kinga

Nyaani agelegelaanut ace ngina eyaunit egurigur narucokina kus?

3. Kitoodiki nginice nguna iwuaki iyong nakaritas kon ka kiyan:
 - a. Ibu iyong toyenu ejok ka iyookino ngakitatameta anginitungan a? Ikituumokinit iyong idiobore a?
 - b. Iyakatar iyong kori irukitos kon/iyenet kon jwi jwi ngabongonokinet nguna ikwaan anguna angikoyo alu angipepei a?
 - c. Alowaitin ka alu ikwanatar iyes ka epatania acamunor?
 - d. Aluwaitin nyikwanatar iyes?
 - e. Alukoyo eyaunito egurigur alokal kus?
 - f. Kiyaana anguna ipedoriata iyes akiting ngiwatin lu ngulu ka agelegelaanut kus.
 - g. Alipite ipedoria iyong akisitiya agogong anginitungan adukunio ekiitanu ka arucokina kus? In which areas are you the most similar and are easier to agree on?

Ani pa kirukito iyes akaoyan alokiitanu kus etakanunete nu nguna alalak aneni kus. Akilo akikatakin akibelekin nginisetungan iitana iyong aripun agogong kec ka akingarakin ikes alowaitin angulu epalagieta ikes. Kori itamakini iyong atemar eya ngagelaanut nguna ekuduoko anerae nyipedorit iyong aanyun agelaanut kon atipei. litanit iyong akitiya etic lo ekau ngina ileereunito atyakatyak kon

4 Kigira ayeunet kaapei: Toyeyutu epite ngolo ilosioto iyes akiting ngiwaitin ngulu igelegelaakiata iyes. Toseutu ngiwaitin 2 ngulu igeliaketa ka kigira ayeunet kus ka epite ngolo ilemariata.

Akitoodikinet 1 – Ngisilinga

Ani kecamit irukitos kon akicanican ngisilinga ka tocamunite iyong akingadakin, angun, toyeyutu nguna ipedoriata iyes akisitiya ngidisilinga ka kingadakis ngulu. Acepaki icamunosi iyes akingadakin etiae edio ka toyakaunotor aberu kon ngidi angolosabit/elap anguna ka akisitiya alotooma nguna iitana anguna ke ekal alopitem angolo icamuna iyes kaapei.

Akitoodikinet 2 – Akiengun

Alosit akipasaiyar, angun, tocamunos daadang alorot angolo ilakarotor iyes daadang. Ipedorete iyes acamun alosit kinga apeikolongit kaapei alotooma esabit ka alokiding lore ka kiengut kaapei apei kolongit alotooma esabit. Kori ipedorete acamun ebe apeikolongit kori ngaarei alosabit ngolo elosio irukitos kon kinga kidong iyong lore.

Ayeunet yok:

1.

2.

Akitatamet 2: Ayenun agelengelaanut yok

Tosyoma ngolongaet. Anguna angolongaet, kigira apolou angikisila alopite angolo lemaret egurigur yok.

ENGAET	NGIKISILA NGULU APOLOK
Mateo 7:3-5	
Mateo 18:15	
Ngakitadapeta 15:1	
Ngikolosae 4:6	
Ngipilipi 2:3	
Ngiepeso 4:26	
Ngakitadapeta 19:11	

Akitatamet 3: Aripun ngakitakadakin kori Agoit

“Anguna angun, ani iyauni iyong ainakinet kon namuroet ngina ka Akuj, ido totam eringa nyipotoro atemar ikingoikinit iyong lokaato kon, kimyek ainakinet kon alongaren Namuroet, ido tolot mono kisila ka inges, tosodi nait tobongu inak Akuj ainakinet kon. Mateo 5:23-24

Atamatam angipepei

Kingit Akuj ikitoodik iyong erae keya ngirotin ngice ngulu ibunio iyong kitongoya irukitos kon. (Ani pa kiitanit iyong, totamu anguna ke ekone angolo idunyatar iyong kori idio anateker akilo). Totamak alowaitin alu ka akigir ngatameta kon.

- Eyai idiobore ngini ibu iyong nyitiyak ngini amaikina iyong kitiya a?
- Eyai idiobore ngini ibu iyong kitiya (kori itiyae) ngini pa amaikina iyong nyitiya a?
- Nyitiya iyong idiobore ngini iyeni iyong atemar acamit lokile/naberu kon iyong kitiya a?
- Ibu iyong tolim idiobore ngini abu yau akitakadakin kori angoit a?
- Ibu iyong nyitoodiu amina ka akisimukekinet a?

*“Ani kesec lokaato kon neni kon, tolot neni keng kiteyenik inges adyakaret keng aneni kus make.”
Mateo 18:15*

Atamatam angipepei

Eya ngirotin ngulu abunio irukitos kon ikitongoya iyong a? Erauni kori nyerauni idiobore ngini abu irukitos kon toanyu atemar ikitongo inges iyong.

NGUNA KITIYA

Kilip ka inakin ageikin akiyan ngakiro nu ka irukitos kon esabit lo.

Akitatamet 3: Ngadoketa nguna ka akisiononokin kori ka akitimokin

Ngadoketa nguna ka akitimokin akinyakunia arucokina ngina ikitongoya iwon nguluze:

1. **Alimor neni ka Akuj** – Nginapaki ikitakadakinia iwon ngirukitos yok ikingeri iwon Akuj. litana iwon alosit neni ka Akuj akingit akekision anguna aponi iwon kitiyae erono. Ikiinakini iwon acamun akisioniyo ngina ka Akuj etau ngolo ka akitiditeuna alimor ka akitimo aneni anginisetunganan.
2. **Alimor neni aitunganan anginice tomam angayangayat** – Nginapaki ikilimoria iwon, ikicamit akitatamun epite ngolo etiyaunotor nguna apotu kitiyaun. Kikote neni dang, itukuruworete nu nginisetunganan akision iwon.

Akitoodikinet 1:

Akitoroniyar: Ayeni ayong, ekesoloe ayong iyong alongaren ngikonei kon bien, nait pa ketiyat ayong ngun kerae nyikisiceluwarit iyong isua alotooma esaa epei.

Nguna amaikina: Abu ayong eketongo iyong anakisol alongaren ngikonei kon bien. Arae nu nguna aronok alongaren kang.

Akitoodikinet 2:

Akitoroniyar: Ayeni ayong atemar akerienyanikinit ka angoit ayong neni kon bien nakware, nait itamunit iyong atemar ekesoloe ayong toto kon nooi ngirwa lu ka akaup ayong etic daadang a?

Nguna emaikina: Arae adiakaret ka atamuna ayong bon anyunyurikin ka arienyeo iyong bien. Adiaka ayong angina eketongoya iyong bien. Kisikwanikisi ngakitoodikinetu nu angapepei. Alorot angolo ipedoru iyong akisioinikinio?

3. **Kingit akitimokino anguna ibu iyong kire kitiya** – Kisiyook ejok atemar ileerete nguna ingitar iyong akisioniyo ka kitoodiu akonikiyalolong torae ngina akire. Tolim ngadi nguna ikote nu: “Adiakarit ayong nooi anguna abu etiya”. Kori “Ayai ayong erono anguna abu ayong etiya neni kon”.
4. **Kingit ikisionikin** – litana iwon ayenun ebe ikiitanit akisioniyo. Acepaki nyetenit irukitos yok akisionikin iwon atipei angun, emaikina iwon oyakatar akiyapara. Kilip ikotere ingarakinia Akuj irukitos kon ikisiniyo inges iyong. Nyemaikina iyong kitingak ikes alimun ebe ikisionikis iyong emam pa ecamunito.
5. **Kibelek ngipitesio kon** – Nyitemokino alimor ka akingit akitimo erae pa kikiyeunit iwon akibelekin ka erae kicamit iyong nabo abongokin nginapeidiakaret. Epeiwa ngolo kinyakunet arucokina erae ayenun ebe itenit iyong ka iyeunit akibelekin ngipitesio kon. Anamunikinit acamit kon nyemaikina iyong akitiya ngun nabo.
6. **Tocamu nguna itiyaun alotic kon** – litanit itunganan apaki anguna ka akisioniyo iyong. litana iyong topatania ka kingitak Akuj kingarak ikes ikisioniyoto iyong. Epedorete ngakitakadanakineta ngace akinyasun akikinyomit ngina ka arucokina. litana iyong ayenut ebe nyepedori irukitos kon akikinyom iyong lopite ngolopei sek. Eyaunete nu, erae nguna itiyau iyong. Nyepedori akitimokino akiteteteun ibore daadang. Ngacepakio emaasi toyaria nguna etiyaun nakiyar kon. Eai apaki alemar aneni kon nguna etiyaun nakiyar kon.

Akitatamet 4: Ngadoketa nguna akisioniyo kori akitimokino

Ani kedit akitakadakineta kori angoit ngina ibu iyong toriam, angun, acepaki ipedori iyong akisitiya ka apatanu ngadoketa nu. Ani kerae akitakadakineta kori angoit ngina atakani ka topol eyaete ngadoketa nu apaki ngina aonyan iwupakinitae.

1. Toyenu ebe nguna aponi kitiyae neni kon pa arae ariyanu
2. Tocam angoit ka ekibure ngolo kitakadakineta itunganana
3. Kingit Akuj ikingarak iyong akision nginisetunganana
4. Toseu nyitiya akinyangar
5. Tojalak ekibure ngolo kitakadakineta kori kitongoet itunganana
6. Inak etic ngolo ka atubokin neni ka Akuj
7. Kingit Akuj tolema nginapipilu ka anyunyura
8. Kingit Akuj kitangaleu apipilu kon ka nguna daadang apotu yaut amamukau ariyanu nakiyar kon

Ekiyan anatukot angina cici

- Anudoketa tari nakisioniyo egogong nooi aneni kon?
- Anu epedorete akingarakin iyong topatanunia adoketait na?

Akisisa ngadoketa nguna ka akisioniyo kori akitimokino

Nyaani ipeibore ngini iitanit iyong kisioniyo irukitos kon?

Ani pa kipedorito iyes atamun idiobore ka irukitos kon angun, totamutu idiotunganana ngini abu ikitakadak iyes pa iyookino ka tari pa kitamunito iyes idiobore, kilipa angun atipei anguna angulu iwupakinito erot ngol.

Togolok ngakonyen kon ka topupok ka totam anguna ka akisionikin irukitos kon ikwa esiomere nginadoketait.

Akitatamet 5: Ngangajepa nguna-kan nguna ka Amina

Ngangajepa ngakan nguna egelegelia nguna ka Amina

Egelegelaaka ngitunga ka eyakatar ngirotin ngulu egelegelya ngulu ijaununueta ikes amina. Ani kikitoodiya iwon amina egelaana alorot angolo nyiitanitotor ngirukitos yok amina, ikwaan ngun ka atemar ikirworu iwon angajep ngina egelaana aneni kec ka nyeyakaun ikes namina. ikipedoru iwon akirworu nait nyepedorete ikes ayenun. Ani kikicamit iwon akimorikin ka ngirukitos yok, iitana iwon erworos angajep kec. Ikwaan ka amina dang, iitana iwon esisata angajep ka amina angitunga anguluce ikotere ikipedoru iwon ainakin amina neni kec alorot angolo epedoruata ikes ayenunia ejok.

Eya ngangajepa nguna egelegelya ngakan anguna ka amina. Tosiom angapepei ka totam ngirotin 2 – 4 ngulu ileerete ngulu ipedoru iyong akisitiya alokiitanu kus.

1. **Akijaanakin make** – Eyenunete ngicetunga atemar akaminae erae kikijaanakini iwon ikes. Epedorete nu aruwor ngiboro ngulu epataka ikwa akitesegun akai, akilotar ngiboro, acapar amana.
2. **Akiiyanakin ngakiro irworu nginice** – Eyenunete ngicetunga atemar akaminae erae kirworoe iwon ngakiro nguna akire nguna iyookino nitunganan nginice. Eyakaunun ngakisiyonokinet ngace ikwa “Ipoto iyong ejok” kori “Iyakatar iyong ngitim ngulu ajokak” kori “Irae iyong toto ngina ajokan” acepaki eruwor ngakiro nguna ka akitalakar “Alakara akipore” “Alakara etic anguna ka akingarakinia akal.”
3. **Ngainakineta** – Eyenunete ngicetunga atemar akaminae erae keinakin ainakinet kori keriamu aneni anginice. Nyiitana ainakinet ngina agogongon ke ebei kori tari ngina erae ngisilinga ngulu alalak. Eruwor tari acepaki aturot ngina ibu iyong tolem alorot ilosi lore kori edioete ngolo ibu iyong totam akitalakaria inges.
4. **Atapatapao kori akiminimino** – Eyenunete ngicetunga atemar ikiminae anakiminimina. Imoriyarito nu daadang ariko angakan, anuwa kori atapatap ngitim anginice.
5. **Akimor apaki kaapei (esaa)** – Eyenunete ngitunga atemar akaminae erae keyakaunosu ikes angina paki anarukit. Meere na atemar ayakaun ikes tooma kai nait akitiya ngiticisio ngulu egelegelya. Erae atemar ebe ikimitakinit iwon ayakau anginice. Alokal yok angolo elal etic, epedor arukori ka aapei akilat anguna ka akimor ngadi nguna angirwa yok angulu alunyarosi anapoloun.

Iriamuni iyong atemar ebe ebongokini irukitos kon ka acamit aangajep angina ka amina akilo ngunace. Eyakatar nginitunganan akecamit. Kikatak aripun erot ngolo kitoodikinet irukitos kon amina ngina ecamit inges akilo ido kitiya.

Akitatamet 6: Ngaberu ka ngapesur

Tosyom ngolokoi ka kiyana kicamuna kori pa kicamuna anguna ka anguna ainyo.

Alimunet	Icamunito iyes kori emam ka anguna ainyo?
"Erae ngapesur egogos alokalya kec."	
"Nyemaikina ngaberu toyakaunotor ngalup kori toriamut ngikiruma."	
"Emam ngace anakibunga aberu ngina nyepupi ngakiro."	
"Emaikina kitetei ngaberu ka meere akiirar nguna kec."	

Nyaanu ngalimununuyeta nguna ipedorete iyes atamun alotalyo kus nguna itoodiunito ngiticisio ngulu egelegelya anguna angaberu ka ngikilyok? Icamunito iyes ngun a?

Tosyoma akisyakinet 1:27-28.

Ikitoodikinit iwon engaet lo ebe esubunit Akuj ekile ka aberu anakikwaanet Keng.

Kigira ngirotin ngulu ikitoodikinitotor iwon ngaberu ka ngapesur etorube ngolo ka Akuj.

Nyaanu nguna etakanunete erae pa kiwuapaki aberu nguna angitalyo ka ngikisila ngulu iitanitae anataker?

Alipite eponiata ngiyeneta kec toyakaunotor (ekile, ngikaurunak, ngikamurak)?

Akitatamet 6: Ngitalyo a Yesu ka ngirotin

Nakwarina ikilosu iwona aanyun erot ngolo eteere ka atingitere ngaberu anapaki angina a Yesu ka erot ngolo ayaitor Yesu ngaberu. Tosyoma ekitaabo Angikasiomak – ngirotin a Yesu ka ngitalyo – Anatuketa kus anguna cicik kiyana ngakingiseta nguna eya nakaritas ngina etupakini.

Etal a Yesu:

Ainakinito ngikisila angiyudayan ka ngiromanin ngaberu akikinyomit ngina adit. Eteo ngaberu erae nguna amamukatar apolou adio (enyiporitae ikes ka aya ikes kwap ngikilyok).

- **Ayaitae ngaberu ikwa ngiboro, pa alacakina ngaberu.** Aya ikes lowae ngolo atapapa kec kori lowae ngolo ke ekile. Pa acamakinitae ngikilyok nguluyudayan akirworo ka ngaberu alorukudei. Pa ayenunitae ayakau kec anakigireta ka ayenunit anasuban anguna apolok.
- **Pa acamakinitae ngaberu anakilip kec Akuj.** Acamakinitae ikes alosit akiboikin lowae ngolo egerokinitoe anguna kec alotemplu. Pa apedorito ikes akisiom akirot ngina ka Akuj kori akitiya anakimorikin anakilip alotooma etemplu.
- **Apakaritae ngaberu anakision.** Angina arakar losinagoga aya ngisukulo, pa acamakinitae ngaberu kori ngapesur akimorikin.
- **Amamukatar ngaberu ngapedorosio.** Pa apedorito ikes ayakaunor ngalup, ariamun ngiboro ngulu kiruma, kori atiaka ka akile keng. Pa acamakinitae ngaberu akiwo aloikiko akisuud mati kisiyooki ekile keng eemut lo.

Alotooma nu daadang, alotalyo ata Yesu anapaki angina, ayaitae ngaberu erae nguna pa ekinyomitae, nguna adit aosou ka pa ayenete nguna angitai akilo ngikilyok.

Ngirotin ngulu a Yesu

Agelaana nooi akilo eyaitene a Yesu ngaberu akilo alotalyo Keng. ayait Inges ngaberu ka ngikilyok ikwaan anakeroru ka anapolou. Nyeanyuna ngaberu anapaki Keng ekile ngolo ekoni Yesu.

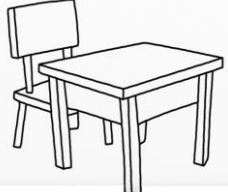

- **Abu Yesu yaa ngaberu alotooma akikinyomit ngina ka akeroru ka akitopoloorit.** Abu Inges kirworo ka ngaberu emam pa iwuatae, abu Yesu kirworo ka aberu ngina Samaritanoit ngina arae agelaanot ka “Akasecan” (Yoana 4:7). Abu Inges kirworo ke Egrasia nguna akire ka akimaima aberu ngina ekamunio elomi (Yoana 8:1-11).
- **Abu Yesu kitatam ngaberu akirot Keng ka abu totingiyana ikes angapepei ikwa ngitunga.** Abu Yesu todolok ngaberu ikwa ngitunga ngulu ekinyoma ikwaan ka ngikilyok anguna ka akitangaleunio ka alakunia ikes nguluyaarei. Abu Inges nyiwuapak ngikisila a Moses ngulu abasi ebe nyipedoru iyong akitap aberu ngina eleleete ngaokot (Marko 5:25-34). Abu Yesu kitongaleu aberu ngina angwalit ngina abu yaa ngikaru ngitomon angikanikauni ngina atingito ngipian ka abu tonyara inges “Nakoku ka Abraam” (Luka 13:10-17). Abu Inges kitangaleu nakoku ka aberu angina Kananait (Mateo 15:22-28).
- **Abu Inges kitatam ngaberu.** Abu Inges yaa ngakingiseta ka erwori kec ka agogong. Abu Yesu inak etic ngolo angitai ka nguna akire naberu ka lokilyok. Abu Yesu kitatam Maria nakaato a Maria (Luka 10:38-42). Arae ngaberu ikes nguna engarenok aanyun Ekapolon ngolo abu toyaru ka ikes aponi tolimokinae akielar eemut ngolo apolon neni angikewapak (Yoana 20:1-18). Apotu ngaberu nguna alalak toloto ka Yesu ka kiganga etic Keng (Luka 8:1-3). Ikwa etatamia Inges ngikewuapak Keng ka asepic.

Ngakingiseta nguna ke ekiyan:

1. Alipite ipedoriata iyes akitamun erot ngolo atingitere ngaberu anapaki angina angitalyo a Yesu?
2. Abu Yesu yaa ngaberu lopite ngolopei anapaki angin kori ageelaana alotalio angulu ka apaki angin?
3. Eya ngadikikwaanet alokiding epite ngolo eitotor ngitalyo kus ngaberu ka epite ngolo ayaitor Yesu ngaberu a?
4. Nyaanu agelegelaanut adio ngina eyai kiding epite ngolo aaitor Yesu ngaberu ka epite ngolo ayaitor etal Keng ngaberu?
5. Anu itamete iyes ebe apotu ngaberu toyakaunotor eyait Yesu ikes alopite alo?
6. Nyaanu ngakitoodikineta ngadi nguna etamatamata ngikanisae yok anguna angitalyo yok akilo erot ngolo atingitor Yesu ngaberu?

Akitatamet 6: Atukot yok

Kiyana kaapei anguna angiwatin kus angipepei ido kileleba nakaritas na kaapei ka ngatiokisio nguna iyanyunito iyes anatukot kus alopite angolo etingitere iyes ngaberu ka ngapesur ka ngatameta 1-2 anguna angolowae anguna ipedorete iyes totingiata ngaberu ka ngapesur ka akeroru akitopoloorit ka akikinyomit.

Ewae	Etingitene erono ka amamukau ariyanu	Nguna ikipedori iwon akitiya (Ngatameta angolowae 1-2)
 <p>Ekal</p>		
 <p>Ekelesiya kori Ekanisa</p>		
 <p>Esukul</p>		
 <p>Atukot</p>		

- Nyaalu ngiboro ngiarei ngulu ipedori iyong akitiya egelaaka alore kon anguna ka ainakinia akeroru neni ka aberu kori anakoku kon?
- Nyaalu ngiboro ngiarei ngulu ipedori iyong akitiya egelaaka anatukot kus anguna ka ainakinia akeroru neni angaberu ka angapesur anatukot kus?

Tomora ka nguluce nguna iinakina iyes akitiya. Kilipakinos ka kingita Akuj ikingarak iyes akitiya ngakiro nu.

Akitatamet 7: Akingarakin ngidwe topolout

“Kitatam ikoku eringa edit akiwuapi nguna iyookino, ikotere ani epolouni, nyimyek akiwuapit ngun”.

Ngakitadapeta 22:6

Eploe Alotau

“Kiricakisi alotai kus ngakiro nu nguna akalimok ayong nakolongit na. Tolimokis ikes lodwe kus, kirworo ngakiro nu neni kec alorerya kus ka aneni daadang iyakaunosi iyes, kirworo ngun apaki ngina iperyoto k angina ikyenyuniata.” Ngikisila 6:6-7

1. **Ekilipe alokal kori akisiom Ebaibul** – Kikatak Akiya apaki anginakolongit akisiom Ebaibul, alimun ngiemuto ngulu ke Ebaibul lodwe kon. Kinkarak ikes toyenut apolou angiemuto. Nginapei irikakina iyong atutubet kori eemut kingit ikes ngakingiseta ikwa - Anu ikipedori iwon akisisaun anguna ka Akuj aloemut alo?
2. **Akilip kapei ka ngidwe yok** – iitana iwon ayakaunor apaki nginakilipet ka ngidwe kon. Toseu apaki ngina emamukar iyong etic. Kiwuak apaki ngin ayakaunor kapei ka ngidwe kon kiira nguna iitanito ikes ka kilipete ka ikes. Ani eringia ikes edisiak ikilimokinete ikes iyong nguna emaikina kiliput ka ipedori iyong alimun akilip idio ngina euruwana. Ani epolounete ikes epedorete akilip make. kinkarak ikes ayenun iwori ebongokinio Akuj akilip kec.
3. **Akiya apaki kapei** – Kirworos anguna ka Akuj ngapakio daadang iyakaunotor iyes kapei. kitatam ikes anguna ka Akuj. Ikimina Inges iwon nooi, ani ilomarete iyes kinga ka toanyuwasi ngikito – ipedori iyong alimokin ajokis ngina ka Akuj. Inges ikiini iwon ngikito anguna ka ainakina iwon etolim, ngikito ka akimuj ka akisibus ayokokwap. Kirwor anguna eyakar akwap nakan Keng ka ikiinakin iwon etic anguna ka akitere inges. Kiwaru ngirotin anginapaki ngulu kinkarakinet ngidwe kus aanyun Akuj.

Eploe Anaosou kori anatameta

“Ikaakoku, kiira ngakiro nguna ikitatami papa kon iyong, nyinger ngakiro nguna ikitatami toto kon iyong.”

Ngakitadapeta 1:8

1. **Kitatama ngidwe ngulu cicik alore.**
Kikatakisi akisileerekin ngiboro neni kec eringa edisiak ka ingitasi anginibore. Kitatama ikes ABC, emara, ngirorwa angirangi ka etiae anginibore kelulung, kecorot, ngiwaitin ka nguluce dang. Anguna angidwe angulucicik tocamak ikes toseut alotooma ngunaarei tari pa kiyookinito ikes. Akitoodikinet, “Icamit iyong akinap elou ngolo arengan kori ngolopus nakwarina?” Yaa apaki abongokin akingiset kec!
2. **Kiyakiya ngidwe ngulu edolito ngikaru ke esukul losukul.**
Ngacepakio iitana iwon ajalakin Akiya ngidwe losukul, nait erae lo dang ewae ngolo apolon ikwa ikaurunan. Alotooma akisiom ikiinakini iwon ngidwe yok alolom anguna amoi. Nyikiyeni iwon ayeunet ngina ka Akuj anguna angidwe yok, nait iitana iwon ainakin ikes apaki anguna ka aseunia ka akiwarun nguna iitananito. Epedori Akuj aseun ikoku kon ayaun akilocokinet nakwap kus. litanito ikes nginapaki akisiom ka akitatamo anguna ke akitiya ngun. Epedori ajalakina kori tokona acamakin ikoku kori tari topedo alosit University ka kinkarak ekal kon moi. Anakiyatakinet anakitopoloun anarucokina ka Akuj, erae akisiom ibore ngini epol ikwa engaet ngolo ingarakini ikes toriamut akiyar ngina ajokan. Kisiyook ebe iinakini iyong ikes nguna aarei.

Epuloe alorukitene

“Nyitiyata idiobore anakiloiloa kori anakisupa, nai anakitiditeuna, yaito nguluze erae ngulu ajokak akilo iyes.” Ngipilipi 2:3.

1. Kitatam ngidwe epite ngolo ecamitor Akuj ikes kimorikina ka nguluze.

Tosioma ngolongaet. Anu ikisisauni iwon alongaeta alu nguna epolok akitatam ngidwe yok?

- Ngipilipi 2:3
- Ngikolosae 3:13, 15
- Mateo 5:44
- 1 Ngikorinito 13:4-5
- Mateo 7:12

Ikingarakinit iwon Ebaibul ayenun apolou ngina kiboiyet ka nguluze ke ekisil, amina nginitungan, arakau ngini irimana ka isionono ka ayait nguluze lopite ngolo icamitor iyong ikes ikiyaito iyong. litana Akiyan anguna anu eringa ngidwe kon edisiak ka nabo dang epoloete ka ibelekin erukitene kec.

2. Torae akitoodikinet. Erokorete ngidwe ngiticisio alorukitene anakitere neni anguluze nooi ngikaurunak kec. Epite ngolo itayatar iyong ka nguluze anginakolongit erae akitoodikinet neni angidwe kon.

Toyenunite epite ngolo ke erukitene kon ka nguluze ka epite ngolo ecamitor Akuj iyong kimorikina ka ikes alopote angolo asiomunere iwon alo Baibul.

- Alurotin irakar iyong akitoodikinet ngina ajokan alodwe kon?
- Aliwae icamitor iyong aruwor akitoodikinet ngina ajokan anakingarakinet ka Akuj?

3. Kingarak ngidwe kon totinga ngatiokisio alotooma arucokina kec nginapaki etakanuniata.

Ngapakyo nguna alalak nyikilimokinete iyong ngidwe ngatiokisio nguna ayakatar ikes ka ngulucetunga. Nait egeunete ikes akitiya egalaaka, iyanyuni iyong angoit elalauni, ejie kori akililing nginasek nyetekanunui ka apakar. Erae lu ngimacarin ngulu iyanyunia iyong atemar acepaki ayakatar ikes ngatiokisio ngadi ka ngitunga nguluze. litanito ngidwe akigango ka akisimukekino anguna ka akirworu ikotere ngakiro nu ka akisisa ayait nguluze ejok tari kitongoito ikes, kitakadakinito kori ketingito ikes nguluze ka ajokis. Toesiki ikes tomora nguna apotu totakanut, epite ngolo ayakatar ikes ka alipite aponiata ikes totingiata ngun. Erae erwori ngolo ikoni ngolo, akitoodikinet neni aikoku angina emina, ecamunit, erimaana alorukitene. Epolok nu

nooi alokaru angulu ke ekiditeu angun, ikikinyomete ikes iyong akingarakin ikes alotooma eyakae lo.

- Alurotin ngice ngulu ipedoria akingarakinia ikoku kon akisisaun atamun ejok anguna anguluce ka yaito ikes ka amina ka arimaanut?

Epol nooi arucokina yok ka nguluce. Erae emwane ibore ngini eyai nitunganan nait nyitalakarit Akuj. Ikicamit iwon akitatam ngidwe yok akitam ejok anguna anguluce ka ayait ikes ejok akilo epite ngolo ecamitotor ikes yaitere ikes. Itemokino nabo iwon etatamete ikes epite ngolo etingitotor ikes egurigur. litana ngakiro nguna aarei nu kitatamitetei anguna angidwe.

Epoloe alokuwane kori anagogongu

- Nyaalu ngirotin ngidi ngulu ikipedoria iwon akingarakinia ngidwe yok topolout alokuwane kori anagogong?

Ingarakinete ngiboro lu daadang ngidwe aruwor ngulu egogong engaleete. Apei alotooma nguna apolok nooi aloboro alu, iitana iwon ainakin alolom lodwe anguna ka apolounio ejok erae ayenut ebe eriamunito ikes ngamuja nguna eyai agogong, anguna angadam kec topolounioto ejok iitana iwon ainakinit ikes ngamujia nguna ilocio.

Akiciket ngina 1+3

- Eweikinit 1 emucele kori akimuj daadang ngina eminasi ngitunga. litana iwon akimuj emucele kori adio ngina ilunyi lorot keng angina kolongit kaaapei ka idiobore alotooma ngamuja nguna uni nu.
- Eweikinito 3 ngamuja nguna uni nguna emaikina kikatak akimorikinit nginakolongit.
 - Atubet 1 – Erae nguna edukete akuwan ikwa ngabeyei, ngakile, emaret, ngikolya ka akiring.
 - Atubet 2 – Ngaraito ka ngidias (ngulu ileleba nginyomen ngulu ingarakinete akuwan).
 - Atubet 3 – Ngamieta ka atumes (adiocici iitana).

Atamatam angipepei

- Aluboro itiyaete iyes tokona ejok akingarakinia ngidwe topolout?
- Aluwaitin icamito iyes akiwuakin agogong akilo?
- Nyaanu ngatameta nguna kitete nguna iriamut iyes anakitatamet anguna ilosete iyes akitiya akingarakinia ngidwe topolout?

Akitatmet 8: Ngirotin ngulu-bongokinet ngidwe

“Nyacamit ayong ikoku ngini kitete ngibus inges!”

“Ebangaana emwalim kang!”

“Abu inges ekejuka ayong! Nyikibolyakini ayong ka inges nabo!”

Nyaani abongokinet ngina itamakina ikaurunan inaki ikoku ngini a ngikaru a 6 anapoloun?

Eyakasi ngirotin ngulu egelegelya ngulu ebongonokinere iwon ngina itiyaata ngidwe erono. Ngapakio nguna alalak, nyikitamuni nguna eyakatar ngidwe lotai kec eringa nyebongokino. Ka anguna angun, nyikipedori iwon akingarakin ngidwe toyenut eyakae kec. Akilo, ikitiyae iwon anginapaki apei alotooma nu:

Akimikar: ‘Bua. Nyeroko ngun.’ ‘Nyipedori iyong acepaki atamakin ngun.’

Abongokin ngina ka ajamakin: ‘Emam nguna ipedori iyong akitiya anguna angun – tojongo akingurungura.’ ‘Nyirae ngini ibangaana! Iyeni iyong atemar emaikina iyong tolot losukul kicamit iyong arukaun etic ngolo ajokan a.’

Akitatam: ‘litana iyong akitiya ka agogong ka ayakaunor ka ngikonei kon kori idongi iyong lokasile.’ ‘Emaikina iyong kisisa ajikin ka inges.’

Atubonokin: ‘Anu nu nguna aronok ilmu iyong?!’ ‘Emaikina iyong kitiyate neni keng idiobore.’

Ngakingiseta: ‘Nyo ibu iyong kitiya?’ ‘Anguna ainyo ilimunio iyong ngakiro nguna aronok nguna ikote nguna?’

Akiriwokin anguna aitunganan anginice: ‘Erae inges apese ngina ajokan.’ ‘Ayenu ayong atemar pa emukekinit inges ngun.’

ATAMATAM ANGIPEI PEI

Anu itami iyong eruwor abongokinet kon neni a ikoku alotooma ngakitoodikiniata nu?

Itami iyong atemar iyakaunor ngabongokinet nguna ikote nupei nu ikwa nguna adaun iwon akiyana?

Akitatamet 8: Ngikisila ngulu ka apupokin

Apupokin ejok

Igarakini apupokin ejok neni aikoku alemar eyakae angatameta kec akilo akitiya ngipitesio ngulu aronok. Ingarakini ikes aruwor ngulu itijiyete ationis ka ainakin ikes aosou ngina iitanito ikes aruwor ngulu etenito anapoloun ikwa ngitunga epakito anadam. Ingarakini ikes ayakaun ejok anguna kec angilopeyek ka akisisa epite ngolo kiboiyet ejok. Erae apei alotooma aosou ngina apolon ngina kitopolounet ngidwe.

Ngina ikitumunikinio iwon ikoku akitolomun ngatameta aloyakae keng angolo aronon eruwor ikoku ngini nyelakara. Epedorete ngidwe arokor ngipitesio ngulu alalak ka epedorete ariamun nguna iyookino anguna kec erae kepupokis ejok ka kisisaete ngikisila lu.

Ngikisila ngulu epupokinere ka ebongokinere ngidwe anatameta kec

Anguna ka apupokin ejok nguna angidwe iitana iwon akitiya:

1. Topupok iinakina ejok:

- Epatana ikoku ani kitiyaa iyong idiobore akitoodikin ebe iinaki iyong inges ngatameta kon daadang, anakitoodikinet, akiwuakin akaritas kon kwap ka akingolikin ikoku, abobong akingolikin ikoku, alomun alojikon ka akiboikin kwap.
- Nyepatana ngidwe akiting eyakae angatameta kec make, erae kemam ngini ingarakini ikes. Angun, egogongioto ngatameta ka eyakae ka itodiun nu alopitesio angulu aronok.

2. Toyenu eyakae kec:

- Kisitiya akitalakaret kori akirot – *‘Ooo’ kori ‘Mmm’ kori ‘Wow’ or ‘Ee’ kori ‘Ayenu ayong’*.
- Kisitiya ngimacarin anakuwan emam erwor – Kiiki ka akou, ngakonyen, angisibib iwadio.
- Nyiwuak ikes toyakaun natameta nguna aronok. Anguna angidwe iitana iwon acamun epite ngolo eyakatar ikes anatameta kec ka engarakisi ikes asubakinia ngipitesio kec nyemunaun.

3. Kingarak ikes totena ngatameta kec:

- Kingarak ikes anakisitiya ngakiro nguna itoodiunito ngipitesio kec.
- Nyepedorito ngidwe anginapaki alimun epite ngolo etamakinitotor ikes. Ani kitiya iyong nu anguna kec etemarete ikes ebe iyesi iyong ka icamunit ikes. Eyakaun ikes nakimaimauno ka eruwor ngulu iyapara. Nyimitak erae pa kijaunit iyong aneni kec ngun iyookino. Ikilimokini iyong ikonikoku erae pa kiyenunit iyong ejok.

Nyaanu eyakae anagatmeta anguna jwijwi eyakatar ngidwe?

Akitatamet 9: Ekiyan ngolo ajokan

Ngingaeta ke Ebaibul ngulu apolok

- Ngikolosae 3:21 ka Ngiepeso 6:4
Ikilimokinit iwon Ebaibul ebe nyemaikina iwon oinakisi ngidwe yok anyunyura, angoit ka apipilu angitai.
- Ngakitadapeta 12:18
Ikitatamunit iwon engaet lo ebe emaikina iwon ocoikinito anasere ngakiro nguna itangaleete meere nguna etipipilak ngitai.

Ngakiro nguna itipipilete kori icumete etau

Erae ngakiro nguna itipipilete etau erae ngiboro ngulu elimununuyo iwon icumete etau anginice. Nyikiyeuni iwon akitipipil etau aitunganan. Nguna akire elimununuyo ngakiro nu anguna ka akisimukekinia ikoku nait nguna eyaunete erae akitipipil etau aikoku. Akilo akibelekin enupi ikoku nguna iirari, ejamakini ka ejongoe akikatakinit aruwor ngini ajokan.

Elomarete ngakiro nguna itipipilete etau tooma apei anu:

- **Ngakiro nguna irworoe ka angoit ka akadakinit.**
 - Anginapaki, nyikiwuakinit iwon apolou nakiro nguna ikilimuni iwon (“Atamakinit ayong kerae nyikidounitoe iyong”).
- **Ngirorwa ngulu ikiinanakini iwon ngidwe**
 - Ngina itiyaeta ngidwe idiobore ngini nyicamakinit iyong ikilimuni iwon jwijwi idiobore anguna aikoku akilo ngipitesio keng (ikwa, irae iyong ngini atwaniyaran kori lbangaana iyong!”).
- **Akisikwaan**
 - Epatana nooi akisikwaan ikoku ka ngikaitotoi keng ikwa, “Kerae kikwaan iyong ka ngikaitotoi” kori “Nyeos inges ikwa nakaato keng”.
- **Atamakin nguna etakanunete moi**
 - Ngapakio ngace ikilimokini ikes nguna etakanunete moi. Ikwa, “Nyiriamuni iyong etic” kori “Ikwaan iyong ka mamae kon”; “Ikwaanikin iyong ka inges”.
- **Akirworo itoronyart nguluce**
 - Ngapakio ngace ikirworo iwon ikitoronyarit ngidwe yok aneni anguluce, epedorete ikes akiirar iwon Ikwa, “Abu lokoku kang kibusokin ngakingiseta nabo. Nyikatakinit inges nabo ka agogong nooi” kori “Nakoku kang na, isiana inges nooi!”

Eyaunete jwi jwi ngakiro nguna itipipilete etau nguna nyejokak anguna angidwe yok. Akitoodikinet, ikicamit iwon ngidwe yok kitiyaete ka agogong nait anakiirar ngakiro nu, enaikinete ikes anupit ebe nyepedorete ikes akitiya idiobore ejok. Angun, ejongoete ikes akikatakin. Epedorete ngakiro nguna etipipilak etau akiretakin ngidwe aruwor nguna daadang itemokinit Akuj ikes aruwor.

Ngikisila ngulu ke erwor angolo ajokan

1. **Kisileerek ikoku nguna akire atipei erae kilimokinit iyong inges nguna pa eyookino.** Tari pa kerae nguna ilimokinit iyong inges nguna pa itamakinit iyong. Elemarete nu amamukau apuponor ngina eyai apaki ngina aonyan.
2. **Kingit akitimo ka tolimok nguna ka akimiakin kidau akisitiya ngakiro nguna etipipilak etau anagoit.** Einakinete nu ikoku kon etorube ngolo ka akision ngolo epedori inges arokor. Einakini inges dang alolom akision erae kitiya inges nguna pa ikitalakarito iyong. Ikikerete iyong ngidwe akilo erae kingit iyong akisioniyo ngina idiakaritor iyong ka einakinete nu ikes acamit anguna ka akitalakar iyong.
3. **Kitamu ngipitesio ngulu eyaunete angoit kori anyunyura neni kon akilo alimonokin ngidwe ebe.** “Arae ngun ngakiro nguna ka abangao nguna ibu iyong kitiya!”erae ngun nguna epedor akitiyakin ka nyitunyunyurete akilo alimun ebe, “lbangaana iyong!”
4. **Nyisikwaani ngidwe kon make.** Einakini akisikwaan ngidwe kon anyunyura anguna kec ka eyauni ajamao. Itogogongi ngidwe apoloun ejok.
5. **Kisirwor neni aikoku kon ngakiro nguna ajokak bon erae kepedori inges akiirar nguna kon.**
6. **Nyigeik alimokin ikoku kon ngakisikwaanet nguna aronok.**

Ainakin ngakiro nguna etumunikinok

Akilo akisitiya ngakiro nguna etunyunyurak iitana iwon ariamun apaki ngina kisimukekinet ngidwe yok. Totamu ngiboro 5 ngulu ipedoria iyong akitumunikinio angipeipei ngidwe kon. Ejokiar erae kiseu iyong nguna ileerete.

Akitoodikinet, “Eketalakarit ayong epite ngolo ikingarakinitor iyong ayong akipore akimuj ibuni alosukul. Ejok nooi akiboi ka iyong ka itapatan iyong etic kang” ejok akilo atemar “Irae iyong apese ngina ajokan.”

Akitatamet 10: Arikin ngipitesio angidwe

Tosyoma Ngakitadapeta 29:17 ka 13:24.

Ngadi nguna itiyakin anariyonokin

Nyeræ arikin atemar akisican bon, eya ngirotin ngulu egelegelya ngulu-rikinet ngidwe. Ejokiar arikin ngipitesio aikoku erae kisitiyæ alorot angolo ka amina ka tomekinitetei erot epei.

Ikirikini iwon ngipitesio angidwe yok anerae ikimina iwon ikes ka ikicamit kisisaut epite ngolo eyariata alorot angolo ka Akuj ka aseun ngirotin ngulu ajokak ngulu eyaitotor ngulucetunga ejok. Ngacepakio nyitiyasi ngirotin ngulu eriyonokinere iwon ngidwe yok anerae eyaunete nu akisiangit, anyunyura, agogong angakiesi, ngileec, akurianu ka abulit. Epol nooi ayenut iwon nguna kitiya anguna ka akisiyookin ariyonokinet yok ngidwe kiyokin ikotere kingarakinere ngidwe yok topolut ejok alotooma arucokina kec ka nguluce ka Akuj.

Ngadi nguna itiyakin anariyonokin:

1. Ayenut ebe eyenete ngidwe atemar ikimina iwon ikes tari keriyonokinio ngipitesio kec.

- Nyemaikina iyong kisican ikonikoku ingoit. Itatamete nu ikoku ariram kori akidic ka akigenyanakin egoit. Ani kingoit iyong kikatak mono akiboikin kisil etau ka kisiboik ikoku kon iwadio tari ngina itenia iyong.
- Kitotam ikes apolou ngina ka akisican ebe erae akitatam ikes toyakaunotor ngipitesio ngulu ajokak. Kisileerek ikes ebe erae lo etic kon ikwa ikaurunan anerae imina iyong ikes, inges isicania kori iriyonokinia.
- Kedaun arikin ikoku, epol nooi akimor ka inges amina kon ngina nyitamun anguna kec. Ipedori nabo iyong dang akiyan ngakiro nguna ka akisimukekin ikwa. “Anupit ayong atemar ipedori iyong aseun nguna iyookino moi,” kori “Anupit ayong atemar ipedori iyong akisisaun arakau ngini irimaana aneni angikaitotoi kon.” Erae amina ngina isimukekini akilo akurianu. Ingarakinete nu dang ikoku anerae eyakaun inges naiwara eyeni atemar eringa akaminae.

2. Totupite eriyonokine ka nyiloconokini

- Ani kikicamaki iwon ngidwe ititaete idiobore acepaki ka akisican apaki ace, angun, etakanuni alodwe angayangayat anguna epedorete ka anguna nyepedorete, ekuriaketa ikes ka etamakinete atemar ediakarete ikes kitiyata nguna nyiyookino.
- Ani kitiyæ iwon nguna ikiyeunit emam akiloconokin akisicanet isisaunete ngidwe nguna epedorete akitiya iyookino ka nguna nyiyookino. Eyakaun ikes eiwara anerae eyenete atemar ikiteete ngikaurunak ikes ka eminae.

3. Toyenunite atemar eyeni ikoku nguna apotu ikes todiaaksi.

- Kingit ikoku erae keyeni adiakaret keng, ani pa keyeni kiteyenik ka apatanu.
- Nyida kori nyidong ikoku eringa nyisirworu inges anguna abu inges todiaakaria.

4. Kisileerek nguna etakanunete alopitesio angulu ajokak anguna iitanit iyong.

- Ngacepakio nyeyenete ngidwe nguna iitana. Kitoodik ngidwe ileerete nguna nyemaikina ikes kitiyata.
- Toyenunite atemar eyeni ikoku nguna icamit iyong ikes kitiyata moi.

5. Emaikina toyai atiakatait alokaru iriyonokini kori isicani iyong ngidwe.

- Ngidwe ngulu cicik ngulu angikaru (2-10) epedori anginapaki asubakin alopitesio anakingolikin ereet kon esecec, akidong kori akisiboikin inges nawae bon adiopaki ngina iriyaniyara ka ngikaru keng.
 - Epedorete ngidwe ngulu angikaru (11-18) aanyun keleamar ngiboro ngulu sek eyakatar ikes ka nguna ka akiitan ikes kitiyata etic anguna angipitesio ka nguna aseut.
- 6. Emaikina etyae ngolo ka akisicanet kiriyaniyara ka asecit ngina aponi kitiyae.**
- Ani kelal adiakaret, emaikina akisicanet dang total, ani kedit adiakaret, emaikina akisicanet dang todit.
 - Nyemaikina aleamar nguna itakadakini ikoku todol epeilap erae kediakarit ikoku apeidiakaret, iyookinerae keleamar ajokis aneni keng apei kolongit bon ka ani kerubaki ediakanari kiyatakinae apaki.
- 7. Atupakinit ejok ngipitesio**
- Egegong akitiyakin nguna ilimuni iyong ekingaren ka itiyakin ido eyauni akeroru ka akikinyoma. Ikitoodikini iyong akidarit ngina itemokino akisitiya idiobore.
 - Akitukurian akitiya akisicanet neni aikoku ka nyitiyakin nguna eyaunete ngun angayangayet nikoku ka nyitiyakin nabo ngun.
- 8. Ani kepedor, kisitiya akisicanet ngina iriyaniyara ka adiakaret.**
- Apolou ke erot alo angolo ka akisicanet erae akingarakinia ikoku toyeni etic ikotere esubakinor alopitesio.
 - Akitoodikinet. Ani kemina Sara akingaranakin toto keng anguna ka asubanakin akimuj ka kiyeyate lokaato keng ngolo acamit akingarakin. Abu toto a Sara tolimok inges ebe nyepedori inges akingarakin inges akipore mati kecamu inges lokaato keng dang kingarak, kori ani kenang Petero emesa tobukor ngakipi, ingisi toto keng inges akingarakin nakaato keng aninaiyar.

Ekiyan anatukot angina cici

1. Anu alotooma ngariyonokinet angidwe nu isitiyae iyong anguna angidwe kon tokona?
2. Anu alotooma ngariyonokinet nu, nyetamuna kori nyiirara iyong?
3. Tosioma eemut a Seth nabo alotooma ageikinet. Toburo nginadoketait angapepei ka kirworo anguna apedorit papa a Seth egelaaka anguna ka akiwuakinia ngariyonokinet nu neni anguna apotu kitiyaun.

Ayakatar Seth ngikaitotoi ka ngakaitotoi ngikanikaapei. Apeikolongit aptu ngakaitotoi keng kitisakis inges ka abu inges toup anginakolongit, abu inges tongoo nooi kimas ikes ke ejag angakipi eleleba. Abu ejag angakipi todo neni angaarei ka togeut ikes akigworo. Abu eya keng kigolik nguna etiyasi ka abu tonyara papa keng. Abu papa keng bu atipei ka togeu acalakin Seth. Apotu ngitunga daadang toriangakinos ka tari ngikidunyet ngulu eteete. Abu inges toram Seth amisip ngarwa 4 kori 5 ka tolimok inges ebe nyemaikina kori ngibongok nabo akitiya ngun anerae kibongok nyinyouni ka torotok iyong nginace kolongit. Abu Seth tongoik nooi ngakaitotoi keng. Nginacekolongit abu apei anakaitotoi keng togeu nabo akitisa inges. Apotu daadang tokyeanaata, abu Seth kibap nakaato keng. Abu papa keng anapaki angina tokyeanaata ka ngulucetunga.

Atamatam angipepei

1. Aluticisio itiyaete ngidwe kon ngulu kire ikitunyunyurete iyong ka tadakar akou kon? Aluboro ngulu ipedori iyong akitiya anguna ka akitikunio etau kon eringa iyong nyisicana ngidwe kon?

2. Nyaanu nguna ipedori iyong akitiya akitoodikinia ngidwe kus ebe isicani iyong ikes anerae imina iyong ikes?
3. Nyaani ibore ipei ngini kitete ngini ipedori iyong akitiya ngina isicania iyong ngidwe kon moi?

Ngirotin ngice ngulu kisicanet ngidwe

Iyookino ngacepakio akidong ka akicidanakin ikoku ngini (angikaru 2-10). Egelaana akidong kori akicidanakin anakidic kori anakibunga. Ngina idongia kori icidicidakinia iyong ikoku, kidareu tari ngina isilia etau kon anagoit, ido iyaa inges topaka aneni anguluce, kisileerek nguna idongitor iyong inges, nyidong ikoku alongaren nguluce. Isurumete nu inges ngileec ka eyaunete nu neni keng apipilu ngina ke etau. Kidau akicidicidakin, emaikina iyong todak akitoodikin inges amina kon. Itiyao adongodong anguna ka akisican ka itoodiunitae amina anguna ka asubakinia ngipitesio anguna amoi. Nyemaikina inaki ikoku ngapores kori kitukulau angoit. Ani kisitiyae ka aosou epedori aruwor erot ngolo itiya anguna ka akiuriaria ngipitesio ngulu aronok ka kitopolou akeroru ka eyakaune ngolo ka aiwara. Ani kidongodongoe iyong ikoku angina paki eninikyeta ngitai ka kisianga.

NYERAE arikin ikoku akidic kori akibunga inges. Akisican ngidwe anakidic NYERAE ngol erot epeibon ngolo erikinere ngidwe. Eya ne ngicerotin ngulu ajokak akilo akisican anakidic kori anakibunga.

- ☐ Inaki ngidwe **ediotic ngolo ingarakini** akilo ngipitesyo ngulu nyecamakina
- ☐ Kitoodiu ka **agogong** nguna ingerit iyong (emam pa itoronyarit ngipitesio aikoku)
- ☐ **Todema ngiboro ngulu emina inges**
- ☐ Kitoodik ikoku **epite ngolo epedoria inges akitiyaa nguna abu inges kitiyau.**
- ☐ **Atyakar ikoku** aneni anguluce – “Akiya apaki bon”
- ☐ **Inak aseunet** – Nyipitesyo ngulu ecamakinitae kori nguna etiyaun / iretakinitae
- ☐ Toesik ikoku **toraim ngican** alotooma nguna abu inges kitiyau anguna angipitesio keng.

Ekiyan anatukot angina cici

1. Totamak eyakae angidwe kon alore anginapaki, iwori nginapaki nyeyakatar ikes akeror ka ngipitesio ngulu arokon.
2. Toseu eyakae epei ka totamu ngirotin ngulu ajokak akilo akisican anakidic. Tosubak abolya apei isitiyae ngirotin ngulu kitete alotooma eyakae ngolo.
3. Kitiyata abolya anguna angigurupo anguluce.